

„CINCI LUNI ÎN ȚARA SOMALILOR” – CARTE DOCUMENT A PRINȚULUI NICOLAE GHICA DESPRE PRIMA EXPEDIȚIE ROMÂNEASCĂ ÎN CORNUL ORIENTAL AL AFRICII

Dorina ROGOBETE

dodenar@yahoo.com

RÉSUMÉ: Les princes roumains Dimitrie et Nicolae GHICA, père et fils ont entrepris une prestigieuse expédition en Afrique, à partir du mois d'octobre 1895, pendant cinq mois. Le livre *Cinq mois au Pays des Somalis*, écrit en français par Nicolae Ghika, est paru à Genève en 1897. Ce livre magnifique a été traduit en roumain et a été publié à l'édition Mega de Cluj, en 2015. La traduction du livre nous permet d'apprécier une fois de plus les réelles compétences des explorateurs roumains, leurs aptitudes, le courage et le vrai talent d'écrivain de Nicolae Ghika.

MOTS CLÉ: l'expédition roumaine, la chasse, la collecte des mammifères, la collecte des plantes, les dénominations roumaines pour certaines formes de relief, la reconnaissance mondiale des princes Ghika.

Expediția cinegetică a prinților Dimitrie și Nicolae GHICA în Cornul Oriental al Africii – reprezintă de fapt o adevărată și prestigioasă activitate științifică – începută în octombrie 1895 și desfășurată pe parcursul a cinci luni. Cei doi prinți Ghika au trecut prin împrejurări și situații foarte periculoase pe care le-au depășit cu succes, reușind să colecteze peste 200 de mamifere și păsări. De asemenea, ei au colectat 52 de specii de plante, dintre care 16 specii noi, nedescrise până atunci de specialiști.

Despre această faimoasă expediție Dimitrie Ghika a scris în anul 1897 cartea *O expediție română în Africa*, iar fiul său, Nicolae Ghika, în același an, a scris cartea *Cinq mois au pays des Somalis*.

Scrisă în franceză, cartea lui Nicolae Ghika a fost tipărită la Geneva, în Elveția, la tipografia W. Kundig & fiul în condiții grafice de excepție.

Cartea conține și harta expediției, în format mare, întocmită de dr. Philippe Paulitschke la scara 1: 1.000.000 după releveele și însemnările

făcute de Dimitrie Ghika. Au fost marcate pe hartă atât locurile de campare, cât și tipurile de relief și de vegetație ale regiunilor străbătute. De asemenea, pe hartă a fost indicată amplasarea populațiilor și a triburilor indigene, precum și tipul de vânat specific zonelor respective.

Toate denumirile de pe hartă sunt date în limba franceză, itinerariul exact al expediției fiind redat cu o linie roșie.

Cinq mois au Pays des Somalis este o carte de prestigiu, valoroasă prin cunoștințele și fotografiile vizând fauna, flora, relieful, precum și prin includerea observațiilor personale asupra triburilor și orașelor de pe coasta somaleză.

Fig. nr. 1 – Prințul Nicolae D. Ghika – autorul lucrării

Fig. nr. 2 – Coperta primei ediții a lucrării

Cinci luni în Țara Somalilor reprezintă versiunea românească a cărții lui N. Ghika și a apărut la Editura Mega din Cluj, în anul 2015, cu spijinul financiar al SC TotalSoft SA, București.

Traducerea în română a cărții lui Nicolae Ghika a fost făcută în 2014, la propunerea acad. Gleb Drăgan, în cadrul simpozionului științific anual al *Asociației Dimitrie Ghika-Comănești*. Traducătoarea este Dorina Rogobete, cercetător la I.M.S. al Academiei Române.

Prefața cărții este semnată de dr. Dumitru Murariu, m.c. al Academiei Române și președinte al *Asociației Cultural-Științifice „Dimitrie Ghika – Comănești*, indexul fiind realizat de dr. Valentin Marin, secretar științific al *Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii* al Academiei Române.

Nicolae Ghika a intercalat între capitolele cărții sale și 26 de fotografii făcute împreună cu tatăl său. Aceste fotografii sunt considerate de specialiști ca fiind foarte valoroase și reprezintă scene de vânătoare cu mamifere mari: rinocer negru, elefant, leu mîncător de oameni, zebra, girafă, mistreț și panteră.

Sunt prezente și imagini de o rară frumusețe cu Valea Daghat, Muntele Kaldech și Fluviul Leoparzilor.

Pe parcursul întregii cărți, Nicolae Ghika folosește sintagma „mon père et moi” și relatează cu emoție și în mod pitoresc desfășurarea partidelor de vânătoare, alternând aventurile sale de vânător iscusit (în vîrstă de doar 20 de ani), cu cele ale tatălui său.

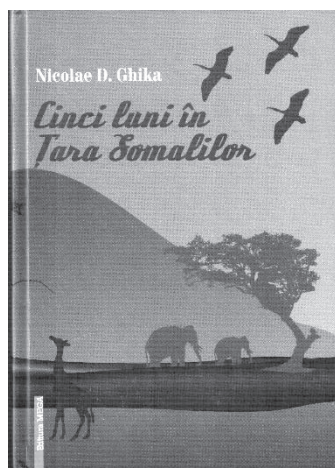

Fig. nr. 3 – Nicolae D. Ghika, *Cinci luni în Țara Somalilor* (traducere din limba franceză de Dorina Rogobete), Editura Mega, Cluj-Napoca, 2015, 185 p.

Cartea are 12 capitole care se succed sub forma unui jurnal, la care se adaugă un capitol special ce cuprinde lista plantelor culese de prinții Ghika. Această listă a fost întocmită – prin analizarea și clasificarea plantelor din colecția Ghika – de către biologii G. Schweinfurth și G. Volkens. De aceea, Nicolae Ghika îi trece pe aceștia, ca autori, pe prima pagină a cărții sale. În semn de recunoaștere a valorii colecției Ghika, acești biologi au înregistrat cu numele de *Ghikaea* una din plantele nou descoperite în timpul expediției românești. Această plantă *Ghikaea* face parte din familia *Scrofulariaceae*. Iată ce menționează G. Schweinfurth și G. Volkens despre contribuția expediției Ghika: Înregistrăm un nou gen de plante pe care i

le dedicăm ilustrei familii Ghika. Dacă ținem cont de procentul atât de ridicat pe care îl oferă colecția Ghika din punct de vedere al noutăților, rezultă că bogățiile florei din Țara Somalilor sunt departe de a fi epuizate și, în plus, față de endemismul formelor sale vegetale, nicio regiune a continentului african nu se compară cu aceasta.

Una dintre cele mai impresionante partide de vânătoare este cea descrisă de Nicolae Ghika în capitolul VI – Bourka din care ne dăm seama cât de periculoasă este urmărirea unui elefant: „Elefantul înaintează în spațele meu, cu zgomot mare; mă învârtesc în jurul tufișurilor pentru a-l deruta, dar trosniturile crengilor pe care le calcă în picioare se aud din ce în ce mai aproape; mă simte și se apropie cu toată viteza; fuge cu mai mare ușurință decât mine printre acești mărăcini care nu-i pot străpunge pielea groasă. Șicarii mei au dispărut; experiența lor îmi lipsește; apare capul animalului; nu mai fug, zbor de-a binelea. (...) fac o întoarcere pentru a-l evita. Acest moment de întârziere îmi este nefast; mă ajunge animalul rănit; se năpustește înspre mine, ca o avalanșă; simt deja suflul din trompa sa, care mă învăluie; mi se oprește răsuflarea, mă lasă picioarele, când, reperez la câțiva pași o râpă, în care sar cu toată forța disperării. Din fericire râpa nu e adâncă și nu-mi rup nimic în cădere. (...) Când ridic capul, îi văd lângă mine pe șicari, care știuseră imediat să găsească un loc bun pentru a se pune la adăpost.”

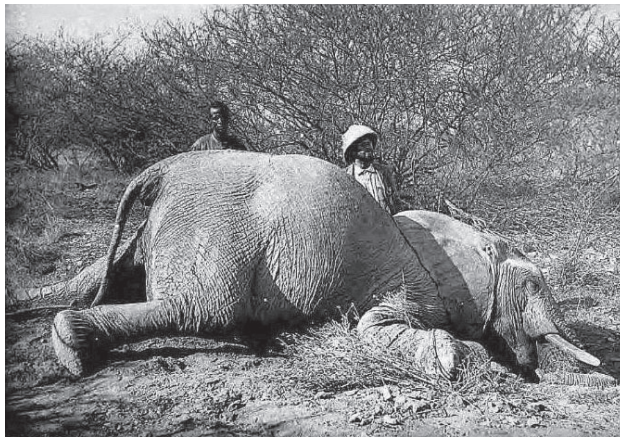

Fig. nr. 4 – Prințul Nicolae D. Ghika și cel de-al treilea elefant vânat de el (reproducere din ediția în limba română a lucrării, cu acordul traducătoarei)

Rezultatelor expediției și a contribuției „celor dintâi români care au întreprins o călătorie științifică în Africa” după cum afirma marele biolog dr.

Philippe Paulitschke reprezintă „o isbândă”... un exemplu care va determina apariția de noi „imitatori pentru prezent și viitor”.

Savantul austriac dr. Paulitschke susține că „relevările expediției Ghika pot rivaliza în exactitate cu lucrările topografice ale predecesorilor”. Acesta menționează că „materiale considerabile au putut fi întrebuințate pe hartă (hartă), mai ales acele care consistau în indicații despre formația terenului și a vegetației”.

Datele topografice obținute până atunci de exploratori au fost completate în decursul expediției Ghika cu descoperiri personale valoroase (spre exemplu Vadul Ghika – cel mai bun punct de trecere peste fluviul Webi-Şebeli folosit imediat după descoperire de către toți indigenii).

Concluziile, fotografiile și observațiile făcute în timpul expediției Ghika în Cornul oriental al Africii au fost preluate, analizate și apreciate de mari biologi și universități din întreaga lume.